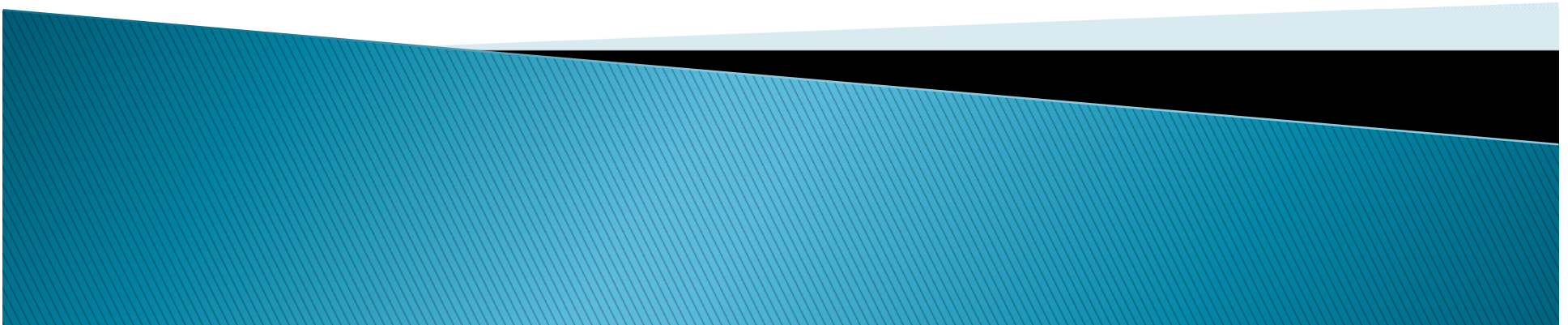

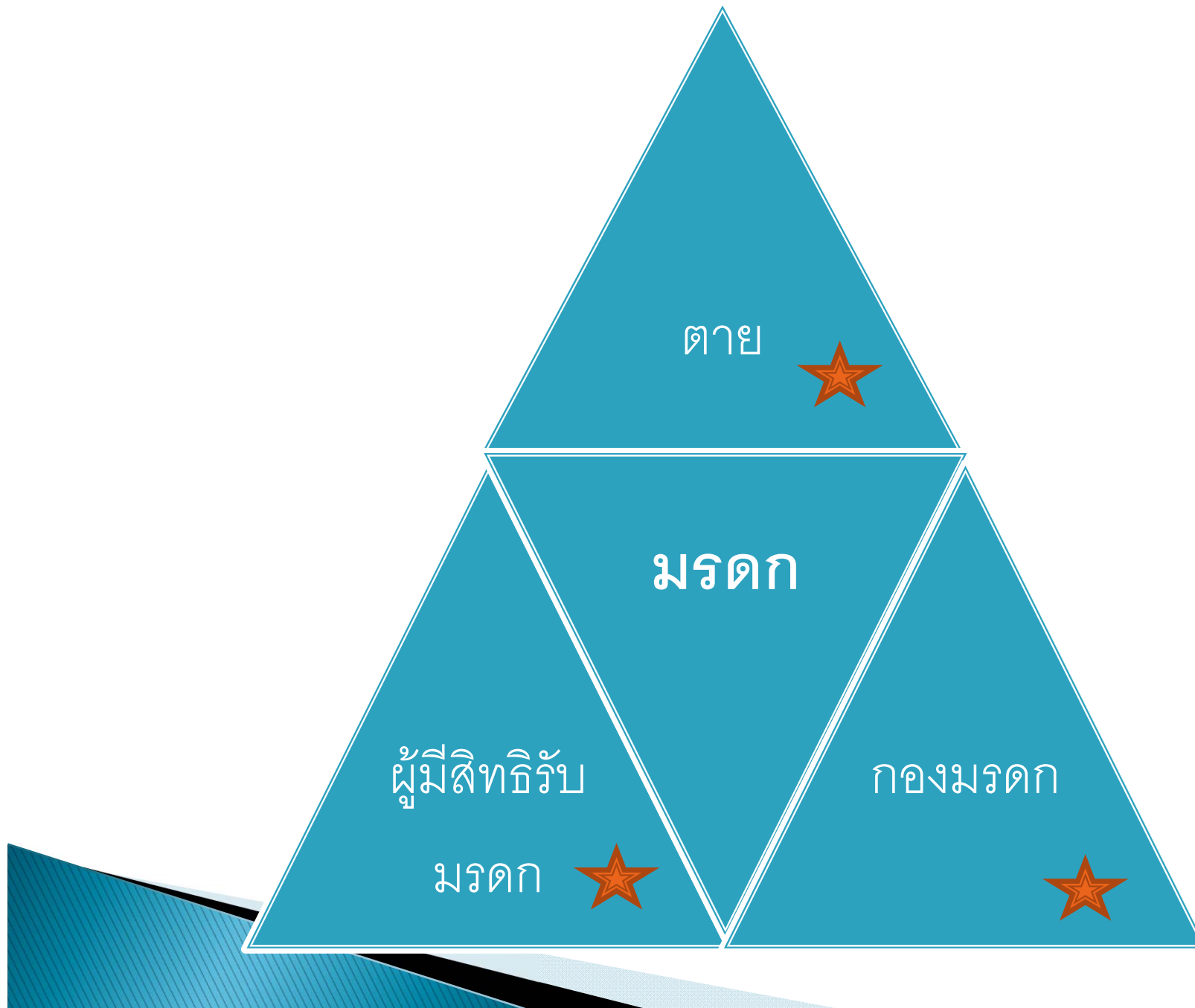
มรดก

นางสาวจันทนี พงศ์สุภาพชน

อัยการผู้เชี่ยวชาญ

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ

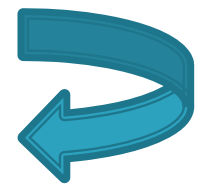
ตาย

ธรรมชาติ

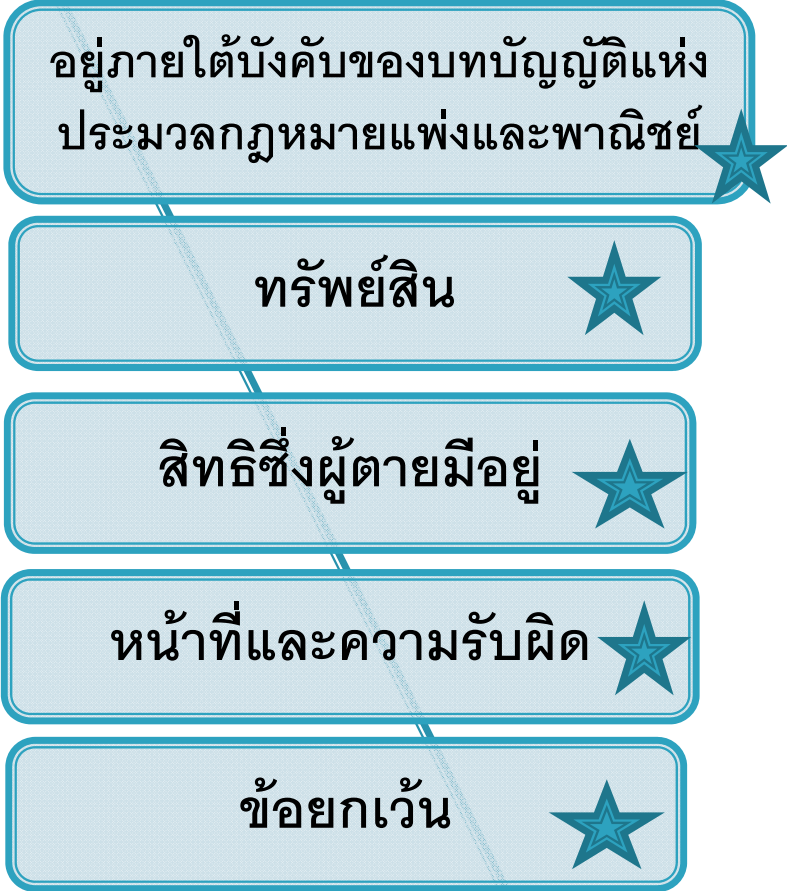
- แพทย์ถือเมื่อหัวใจหยุดเต้นและ
แกนสมองไม่ทำงาน (มาตรา 15)

سابสูญ (มาตรา 1602)

ตามกฎหมายบัญญัติกรณีอื่น
(ยังไม่มี แต่ประกาศแพทยสภา 1/2532
และกำลังเป็นร่างอยู่)

กองมรดก

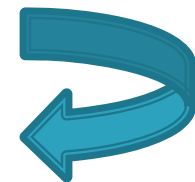
- ▶ กองมรดกนั้นจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์อื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย โดยเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในเรื่องอื่น ๆ ที่บังคับไว้แล้วให้ทรัพย์สินของผู้ตายตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาท ดังเช่น หากผู้ตายมีคู่สมรสจะต้องแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามมาตรา ๑๖๒๕ ก่อน โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๑๕๓๓ ถึงมาตรา ๑๕๓๔ แล้วให้สินส่วนตัวของผู้ตายและสินสมรสในส่วนของผู้ตาย ย่อมตกเป็นมรดกแก่ทายาท

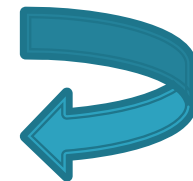
- ▶ **“ทรัพย์สิน”** มีความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗ ประกอบมาตรา ๑๓๘ คือ หมายถึงวัตถุที่มีรูปร่าง รวมทั้งวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ เช่น บ้าน ที่ดิน รถยนต์ เป็นต้น โดยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าทรัพย์สินใดบ้างจะเป็นมรดกนั้นจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินของผู้ตายที่มีอยู่ในระหว่างที่ผู้ตายมีชีวิต แต่อย่างไรก็ดี แม้จะมีทรัพย์สินบางอย่างอาจได้มาภายหลังจากที่เจ้ามรดกตาย ก็ยังคงเป็นทรัพย์สินในกองมรดกอยู่ เช่น ลูกหนี้ของผู้ตายนำเงินมาชำระหนี้ให้ภายหลังจากที่เจ้ามรดกตาย
- ▶ **“ดอกผล”** ของทรัพย์สินที่เป็นมรดกนั้น ถ้ามีดอกผลขึ้นในระหว่างที่ยังไม่ได้แบ่งทรัพย์สินที่ให้ดอกผล ดอกผลนั้นก็ถือเป็นมรดกด้วย แต่ถ้ามีดอกผลภายหลังจากแบ่งมรดกแล้ว ทายาทคนใดได้ทรัพย์สินที่ให้ดอกผล ดอกผลนั้นมิใช่มรดกแต่ถือเป็นสิทธิของทายาทที่ได้รับทรัพย์สินที่มีดอกผลนั้น

- ▶ **“สิทธิซึ่งผู้ตายมีอยู่”** ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๔/๒๕๘๗ สิทธิ หมายถึง ประโยชน์อันบุคคลเขามีอยู่และบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ คือ ประโยชน์ที่ได้รับการคุ้มครองและรับรองโดยกฎหมาย

- ▶ **“หน้าที่และความรับผิดชอบ”** มรดกตกทอดสู่ทายาทนั้นมิใช่มีเพียงทรัพย์สินและสิทธิเท่านั้น หากแต่ทายาทยังจะต้องรับไปทั้งหน้าที่และความผิดต่าง ๆ ด้วย โดยทายาทไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดได้แก่ตน

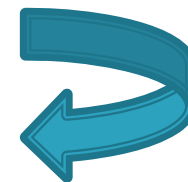

- ▶ **“ข้อยกเว้น”** หากเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้แล้ว สิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นไม่ตกทอดไปสู่ทายาทโดยตามมาตรา ๑๖๐๐ โดยแบ่งการเฉพาะตัวไว้ ๒ ประเภท คือ

๑. การเฉพาะตัวโดยสภาพ หมายถึง สิทธิหน้าที่ซึ่งโดยสภาพแล้ว ผู้ตายจะกระทำได้โดยตนเองเท่านั้น

๒. การเฉพาะตัวตามกฎหมาย หมายถึง สิทธิหน้าที่ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นการเฉพาะตัว และเมื่อกฎหมายบัญญัติว่าไม่เป็นมรดกแล้ว ย่อมไม่จำเป็นต้องค้ำประกันว่าเป็นสิทธิหน้าที่อันเป็นการเฉพาะตัวโดยสภาพอีกหรือไม่ เช่น สัญญาตัวแทน สัญญาเช่า

ผู้มีสิทธิรับมรดก

ทายาทโดยธรรม

ผู้รับพินัยกรรม

วัด

แผ่นดิน

ทายาทโดยธรรม

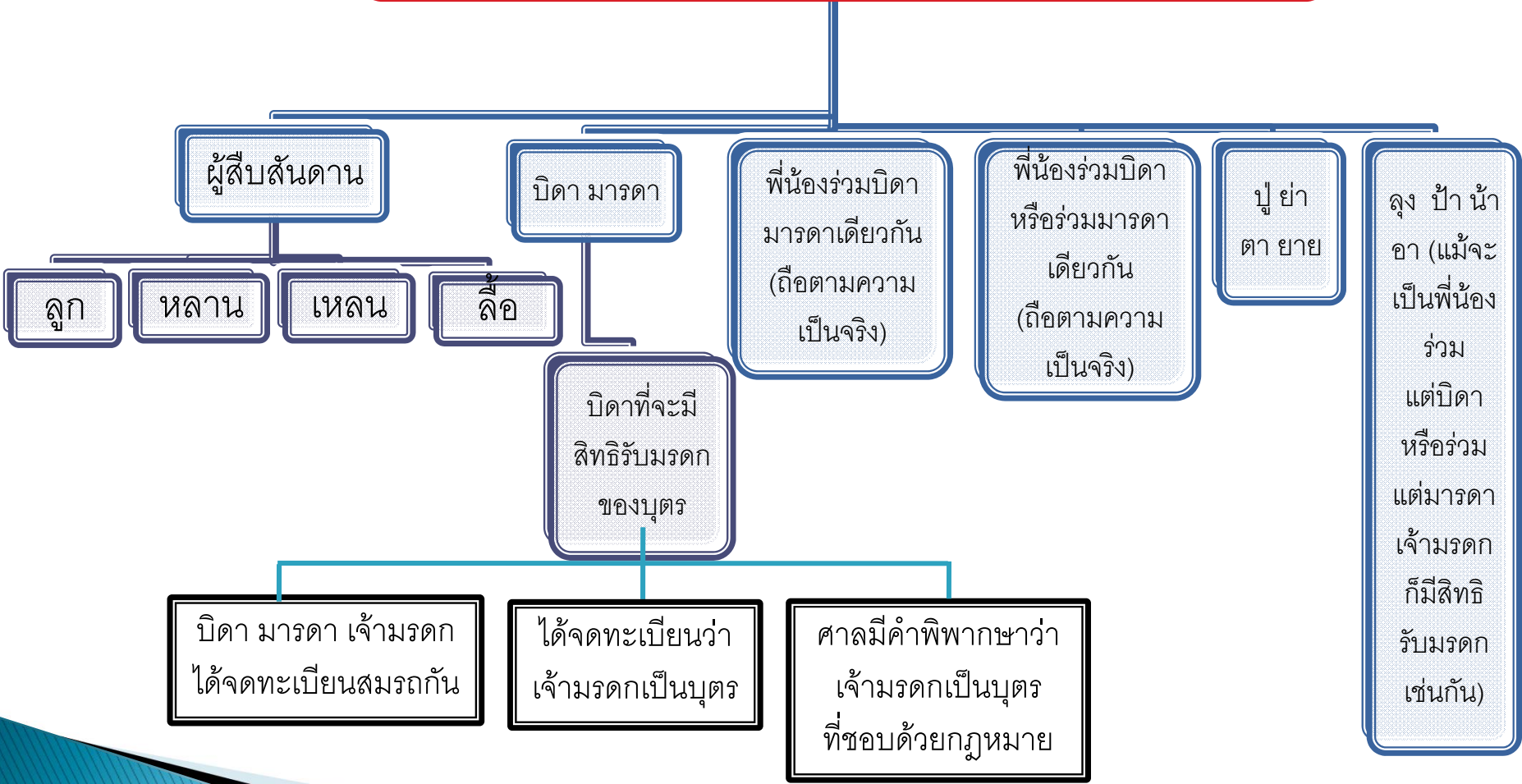
ที่เป็นญาติ

ที่เป็นคู่สมรส

การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาทโดยธรรม
(ม. 1629)

ลูก

บุตรชอบด้วย

กฎหมาย

บุตรนอกสมรสที่บิดารับรองแล้ว
(ทั้งรับรองโดยข้อเท็จจริงและ
จดทะเบียนรับรอง)

บุตรบุญธรรม (มีสิทธิรับมรดก
ของผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น
แต่ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิ
รับมรดกของบุตรบุญธรรม)

เกิดก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาล แสดงการสมรสเป็นโมฆะ
สันนิษฐานว่าเป็นบุตรของชายผู้เป็นสามี

เด็กที่เกิดระหว่างสมรส ซึ่งศาลพิพากษาให้เพิกถอนให้ถือว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย

เด็กที่เกิดแต่หญิงหม้าย ซึ่งสมรสใหม่โดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๓ และคลอดภายใน ๓๑๐ วัน นับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๕๓๗ ให้สันนิษฐานว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่

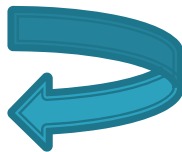
เด็กที่เกิดแต่หญิงซึ่งทำการสมรส ฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๒ และคลอดภายใน ๓๑๐ วัน นับแต่วันที่ทำการสมรสให้สันนิษฐานว่าเด็กนั้นเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของสามีคนใหม่ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงเป็นอย่างอื่น

เกิดแต่หญิงภายใน ๓๑๐ วัน นับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง สันนิษฐานว่าเป็นบุตรของผู้เคยเป็นสามี

ระหว่างสมรรมีเด็กเกิดจากหญิง สันนิษฐานว่าเป็นบุตรชายที่เป็นสามี

บุตรชอบด้วยกฎหมาย

เด็กเกิดจากหญิงใด ย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น (มาตรา ๑๕๔๖)

ทายาท
อาจเสียสิทธิในมรดก

ถูกจำกัดไม่ให้รับมรดก
(มาตรา ๑๖๐๕, ๑๖๐๖)

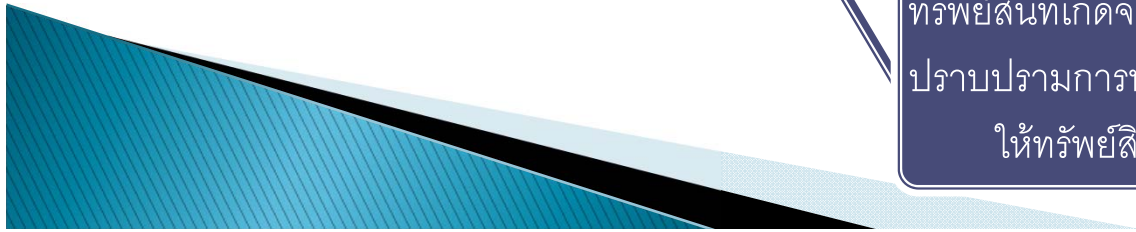
ถูกตัดไม่ให้รับมรดก
(มาตรา ๑๖๐๘)

สละมรดก (มาตรา
๑๖๑๒)

ขาดอายุความมรดก
(มาตรา ๑๗๕๔)

การเข้าเป็นคู่ความแทนผู้มรณะ
ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา ๔๒

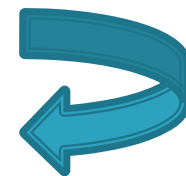
ทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดตาม พ.ร.บ.ป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๖ และศาลได้มีคำสั่ง
ให้ทรัพย์สินของเจ้ามรดกตกเป็นของแผ่นดิน

ผู้รับพินัยกรรม

ผู้รับพินัยกรรม
ลักษณะทั่วไป

ผู้รับพินัยกรรม
ลักษณะเฉพาะ

การแบ่งมรดกของทายาทโดยธรรม ในลำดับและชั้นต่าง ๆ

ทายาท ตามมาตรา ๑๖๒๙	รับส่วนแบ่งเท่ากัน ในลำดับเดียวกัน	สิทธิในการรับมรดกของแต่ละชั้น และแต่ละลำดับ (ลำดับต้นตัดลำดับถัดลงไป)	ลำดับและส่วนแบ่งของคู่สมรส
ลำดับที่ ๑	รับส่วนแบ่งเท่ากัน ในลำดับเดียวกัน	บุตรตัดในชั้นถัดลงไป เว้นเป็นผู้รับมรดกแทนที่ และตัดลำดับถัดลงไป	ทายาทลำดับนี้ ยังมีชีวิต หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ ได้แบ่งเสมือนหนึ่งว่าตนเป็น ทายาทชั้นบุตร
ลำดับที่ ๒	รับส่วนแบ่งเท่ากัน ในลำดับเดียวกัน	ไม่ถูกตัดโดยลำดับ ๑ และได้ส่วนแบ่งเสมือน เป็นทายาทชั้นบุตร	
ลำดับที่ ๓	รับส่วนแบ่งเท่ากัน ในลำดับเดียวกัน		ทายาทลำดับนี้ยังมีชีวิต หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ มีสิทธิได้รับมรดกทั้งหมด
ลำดับที่ ๔	รับส่วนแบ่งเท่ากัน ในลำดับเดียวกัน		ทายาทลำดับนี้ หรือลำดับ ๖ ยังมีชีวิต หรือมีผู้รับ มรดกแทนที่คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่มีสิทธิได้รับมรดก สองส่วนในสาม
ลำดับที่ ๕	รับส่วนแบ่งเท่ากัน ในลำดับเดียวกัน		
ลำดับที่ ๖	รับส่วนแบ่งเท่ากัน ในลำดับเดียวกัน		
			ไม่มีทายาทตั้งที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๙ คู่สมรส ที่ยังมีชีวิตอยู่มีสิทธิได้รับมรดกทั้งหมด

คู่สมรสที่ยังมีชีวิตต้องจ่ายเงินชดเช้สินเดิม หรือสินสมรสของคู่สมรสอีกฝ่าย

๑.	กรณีเป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต	มีสิทธิรับจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้ตกลงกับผู้รับประกันภัย	คืนเบี้ยประกันภัยเพียงเท่าที่พิสูจน์ได้ว่าสูงกว่าจำนวนเงินที่ผู้ตายจะพึงส่งใช้เป็นเบี้ยประกันภัยได้ตามรายได้หรือฐานะของตนโดยปกติ แต่ต้องไม่เกินเงินที่ผู้รับประกันภัยได้ชำระให้
๒	คู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ลงทุนออกเงินในการทำสัญญาและตามสัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องได้รับเงินปีในขณะที่มีชีวิตอยู่ร่วมกัน และเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตาย ฝ่ายที่มีชีวิตอยู่ยังจะได้รับเงิน ปีต่อไปตลอดอายุ	ฝ่ายมีชีวิตต้องชดเช้คืน สุดแต่ว่าได้เอาเงินไปใช้ในการลงทุน	ให้ชดเช้เท่าจำนวนเงิน ซึ่งผู้จ่ายเงินรายปี จะเรียกให้ใช้เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อผู้จ่ายเงินรายปีให้แก่คู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นต่อไป

การรับมรดกแทนที่และการสืบมรดก

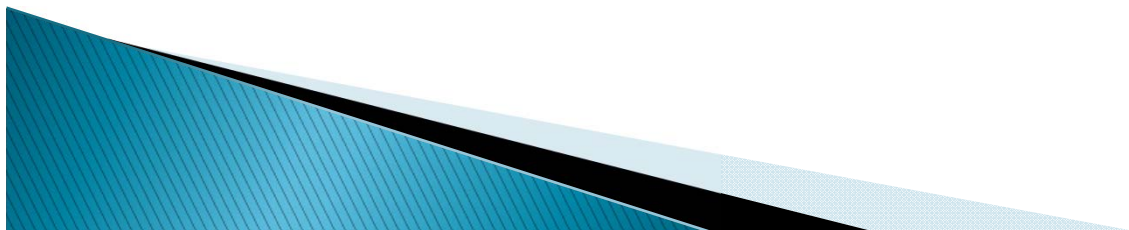
การรับมรดกแทนที่ที่ต้องเข้าหลักเกณฑ์	การสืบมรดก
<p>๑. ทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิรับมรดกถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก</p> <p>๒. ทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิรับมรดกนั้น ได้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย</p> <p>๓. ผู้สืบสันดานของทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) (๓) (๔) และ (๖) ที่ถึงแก่ความตายเท่านั้น จึงจะรับมรดกแทนที่ได้ แต่ทายาทลำดับ (๒) และ (๕) และคู่สมรสที่มีชีวิตอยู่นั้น ผู้สืบสันดานของทายาทดังกล่าวจะรับมรดกแทนที่ไม่ได้</p>	<p>เป็นกรณีทายาทถูกจำกัดมิให้รับมรดกภายหลัง เจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้ว การถูกจำกัดนั้นเป็นการเฉพาะตัว แต่มรดกที่มีสิทธิรับก่อนถูกจำกัดนั้น</p> <p>ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกจำกัดมีสิทธิสืบมรดกต่อไปในส่วนทรัพย์สินมรดกที่ทายาทจะได้รับก่อนถูกจำกัด (ม.๑๖๐๗)</p>

แบบของพินัยกรรม

ลำดับที่	แบบพินัยกรรม	หลักเกณฑ์
๑	พินัยกรรมแบบธรรมดา	<p>๑. ต้องทำเป็นหนังสือ โดยจะเป็นการเขียนด้วยลายมือหรือเป็นการพิมพ์ โดยจะเขียนหรือพิมพ์ด้วยตัวผู้ทำพินัยกรรมนั่นเองหรือบุคคลอื่นก็ได้</p> <p>๒. ต้องได้ลงวัน เดือน ปี ในขณะที่ทำพินัยกรรมนั้น</p> <p>๓. แม้ว่าผู้ทำพินัยกรรมจะมีได้เขียนหรือพิมพ์พินัยกรรมนั่นเองก็ตาม สิ่งสำคัญคือ ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องได้ลงลายมือชื่อของตนต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คนพร้อมกัน และพยาน ๒ คนนั้นจะต้องได้ลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมในขณะนั้น</p> <p>หากผู้ทำพินัยกรรมมีอาจลงลายมือชื่อได้ สามารถที่จะพิมพ์นิ้วมือผู้ทำพินัยกรรมและจะต้องมีพยานลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือนั้น ๒ คน ในขณะนั้นด้วย ทั้งนี้ตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๕ บัญญัติไว้</p> <p>๔. การขูด ลบ ตกเติม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น พินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามแบบอย่างเดียวกับการทำพินัยกรรม</p>

แบบของพินัยกรรม

ลำดับที่	แบบพินัยกรรม	หลักเกณฑ์
๒	พินัยกรรมแบบเขียนด้วยลายมือตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ต้องทำเป็นหนังสือ ๒. ต้องได้ลงวันเดือนปีที่ทำพินัยกรรมที่ทำพินัยกรรมขึ้น ๓. ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเขียนข้อความแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายเป็นคำสั่งครั้งสุดท้าย ด้วยลายมือของผู้ทำพินัยกรรมเองทั้งหมด จะใช้วิธีการพิมพ์ข้อความมิได้ ๔. ในการลงลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรมจะต้องลงเป็นลายมือชื่อเท่านั้นจะลงโดยตรา พิมพ์นิ้วมือ หรือ แกงไต มิได้ ๕. การขาดลบ ตก เต็ม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น ซึ่งพินัยกรรมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะทำด้วยมือตนเองและลงลายมือชื่อกำกับไว้

แบบของพินัยกรรม

ลำดับที่	แบบพินัยกรรม	หลักเกณฑ์
๓	พินัยกรรมแบบทำเป็นเอกสารฝ่ายเมือง	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องไปแจ้งข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมแก่นายอำเภอ หรือผู้อำนวยการเขต ต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คน ซึ่งอยู่พร้อมกันในที่นั้น ๒. นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต จะต้องจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งให้ทราบลงไว้ แล้วอ่านข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง ๓. เมื่อผู้ทำพินัยกรรมและพยานเห็นว่าข้อความที่จดตรงกับความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรมแล้ว ก็ให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อไว้ ๔. เมื่อพินัยกรรมได้กระทำครบในหลักเกณฑ์ ๑ - ๓ แล้ว ให้ นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตลงลายมือชื่อและวันเดือนปี พร้อมทั้งจดลงไปด้วยตัวเองเป็นสำคัญว่า พินัยกรรมนั้นได้ทำถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้มาตรา ๑๖๕๘ (๑) ถึง ๑๖๕๘ (๓) แล้ว และให้ประทับตราตำแหน่งไว้เป็นสำคัญ ๕. การชู้ดลบ ตก เต็ม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่ง พินัยกรรมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม พยาน และ นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตลงลายมือชื่อกำกับไว้

แบบของพินัยกรรม

ลำดับที่	แบบพินัยกรรม	หลักเกณฑ์
๔	พินัยกรรมแบบเอกสารลับ	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม ผู้ทำพินัยกรรมต้องฉีกพินัยกรรมนั้น แล้วลงลายมือชื่อคาบรอยฉีกนั้น ผู้ทำพินัยกรรมต้องนำพินัยกรรมที่ฉีกนั้นไปแสดงต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน และให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมดว่าเป็นพินัยกรรมของตน และหากพินัยกรรมนั้นผู้ทำพินัยกรรมมิได้เป็นผู้เขียนเองโดยตลอด ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องแจ้งนามและภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย เมื่อนายอำเภอหรือผู้อำนาจการเขตจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรมและวันเดือนปีที่นำพินัยกรรมมาแสดงไว้บนซองนั้น และประทับตราตำแหน่งแล้วให้นายอำเภอหรือผู้อำนาจการเขตผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อบนซองนั้น การขูด ลบ ตก เต็ม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น ซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้

แบบของพินัยกรรม

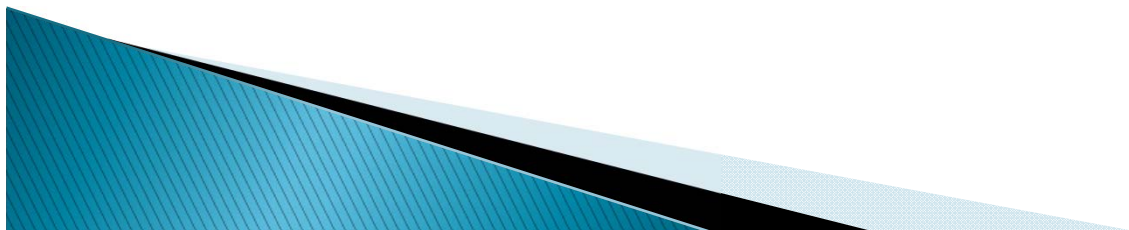
ลำดับที่	แบบพินัยกรรม	หลักเกณฑ์
๕	พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ทำพินัยกรรมต้องกล่าวข้อความที่เป็นพินัยกรรมด้วยวาจา และแสดงเจตนากำหนดข้อพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คน ซึ่งอยู่พร้อมหน้ากัน ณ ที่นั้น พยาน ๒ คน ต้องไปแสดงตนต่อหน้านายอำเภอหรือผู้อำนาจเขตโดยมีชักช้า และแจ้งข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมได้สั่งไว้ด้วยวาจานั้น อีกทั้งต้องแจ้ง วัน เดือน ปี สถานที่ ทำพินัยกรรม และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ด้วย นายอำเภอหรือผู้อำนาจเขตต้องจดข้อความที่พยานแจ้งนั้นไว้ และพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อไว้ หรือพยานจะพิมพ์ลายนิ้วมือก็ได้ แต่ต้องมีพยานลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือสองคน

แบบของพินัยกรรม

ลำดับที่	แบบพินัยกรรม	หลักเกณฑ์
๖	พินัยกรรมแบบทำในต่างประเทศ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. พนักงานทูตหรือกงสุลฝ่ายไทยกระทำการตามขออำนาจของตน ๒. พนักงานใด ๆ ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ที่จะบันทึกข้อแจ้งความไว้เป็นหลักฐานได้

ขอบคุณค่ะ/สวัสดี

